

Aktuāls
intervijs180 dienas aizvadītas.
Kas sagaida turpmāk?

Tagad tas ir moderni — laika ritējumu uzskatīt nevis pa piecgādēm vai gadem, bet gan pa dienām (līdz stundām vēl neesam nonākuši, taču, iespējams, drīz arī tām būs izšķiroša nozīme). Un tā pirms 180 dienām — šī gada aprīlī — par Līvānu eksperimentālās koksnes konstrukciju rūpnīcas direktoru kļuva Vitolds Šaiters — republikāniskā pro-

jektēšanas un māju celtniecības tresta specializētās pārvietojamās mehanizētās kolonnas bijušais galvenais inženieris. Direktora vēlēšanas notika bez alternatīvas — divus kandidātus noraidīja komisija, vēl viens pats atsauca savu kandidatūru. Šaiteru par direktoru ievēlēja ar lielu balsu vairākumu.

— Kāpēc izšķirāties par tik pārdrošu soli? Nav taču noslēpums — par direktoru kļuva visai sarežģītā situācijā: pēc streiku sērijas, māju būvētāju piketiem, pēc paziņojumiem par neuzticības izteikšanu tresta vadībai, ekonomiskā haosa un vispārējās neapmierinātības apstākļos...

— Mani var uzskatīt par vieglprātīgu, tomēr atbildēšu atklāti: joti vēlos atjaunot Līvānu māju agrāko prestižu. Kad strādāju specializētajā PMK, to tapšanā ietilpa ne mazums pūļu, un man patiešām ir sāpīgi pat no domas, ka tik daudzu gadu kolosālais darbs ir bijis vēltīgs. Turklāt arī kādreiz kombināta celtniecībai izlietotie līdzekļi, diemžēl, nedod vajadzīgo atdevi.

Es labi apzinājos, uz ko eju. Es zināju, ko saņemšu mantojumā.

— Un ko tad saņēmt?

— Trīs gadus rūpnīcā praktiski nebija ekonomisko dienestu. Par centralizētajiem es te nerunāju. Lai gan tos formāli nodeva rūpnīcas pakļautībā, būtībā nekas neizmānījās. Un, lūk, rezultāts. Sogad rūpnīcai nav pat ražošanas un finansu plāna. Tāpēc uzreiz vajadzēja sākt veidot savu «komandu»: rūpnīcā tagad ir darba un darba algas nodaļas priekšnieks un plānošanas nodaļas vadītājs, domājam izveidot apgādes un galvenā tehnologa dienestus.

— Iznāk — trests nemaz nav vajadzīgs...

— Tas, protams, ir paradoksāli, taču savā laikā es varen atbalstīju tresta izveidošanu. Tikai ne jau tadā veidā, kāds tas ir tagad. Vispirms vajadzēja paplašināt ražošanas bāzi, paaugstināt māju rūpniecisko gatavību, bet galvenais — materiāli interesēt tiešos ražotājus. Ne kas tamlīdzīgs netika izdarīts. Ražošanas principiālas reorganizācijas vietā rūpnīcai sāka «lauzt» rokas. Piemēram, mājbuves ceļā katastrofiski samazinājās darba alga. Tāpēc no mājbuvētāju pirmās komandas palikuši labi ja desmit procenti. Īpaši rūgti apziņas, ka cilvēki lielākoties aizgājuši strādāt uz kooperatīviem. Turklāt tādi cilvēki, kas lieliski pārzināja ražošanu. Jaunieši diemžēl ne vienmēr spēja viņus aizvietot. Pat-

laban māju būves ceļā trūkst apmēram 10 cilvēku. Tas apgrūtina pāreju uz jauna tipa mājas ražošanu, pat esošo māju modificēšanu.

Vārdu sakot, šajos mēnešos, kopš esmu stājies direktora amatā, sapratu: rūpnīcas intereses mums jāizstāv pašiem, negaidot tresta atbalstu.

— Tagad — nepatīkams jautājums. Kāpēc tomēr rūpnīcas galvenais ceļš netiek galā ar saviem uzdevumiem? Tas taču ledragā arī jūsu autoritāti...

— Izlaist gadā ielānotās 1100 mājas ir reāls uzdevums, manuprāt, tikai ar vienu noteikumu — ja ražojam viena tipa māju. Bet mēs ražojam četru tipu mājas, turklāt — 28 modifikācijās. Pārejot no viena tipa uz otru, «zaudējam» no 10 līdz 20 mājām. Pirmajā pusgadā bija sešas šādas pārejas. Lūk, tāda ir aritmētika.

Bez tam jūlijā trests mums mēģināja uzspiest divas pārejas, tikai šoreiz mēs nepieņēmām. Optimālais variants, uzskatu, ir 3 — 4 pārejas gadā. Un no tā mēs neatkāpsimies. Ja pasūtītājs vēlēšies cita tipa māju, ne tādu, kāda tobrīd ir uz konveijera, tad viņam nāksies pagaidīt vai arī maksāt par ražošanas papildus izmaksām. Un tas ir normāli. Rietumvalstu firmu pieredze rāda, ka tur konstrukcijas, kuras iepatikušās, pasūtītājs gaida pat pusgadu. Mums tas dos iespēju likvidēt ceļā dažādus sastrēgumus, samazināties izdevumi, bet tas nozīmē — arī produkcijas pašizmaksa.

Otrs lemesis, kāpēc neesam izpildījuši ražošanas programmu, ir tradicionāls — darbu galvenie uzņēmēji nespēj nodrošināt objektos pamatu izbūvi. Laukumā patlaban stāv 90 mājas. Bet maija beigās bija 107 mājas. Tāpēc uz divām dienām bijām spiesti apstādināt ceļu. Līdz ar to nesaražotām 20 mājās, pazaudējam 25 tūkstošus rubļu peļņas un 75 tūkstošus rubļu darba algas. Kā redzat, stāvoklis tagad mazliet uzlabojies, taču līdz ideālam vēl tālu. Trests tagad vadību pārņēmis savās rokās, vairs nepalaužas uz darbu galvenajiem uzņēmējiem, sācis mon-

tēt saliekamos pamatus ar specializētās PMK spēkiem, taču, kā liecina aprēķini, gada beigās laukumā vienai paliks apmēram 50 māju komplekti. Kopumā šogad izlaidsim aptuveni 900 mājas.

— 6 ME tipa māja ir, ja tā var teikt, jūsu personiskā vizītkarte. Pastāstiet par to mazliet tuvāk.

— Pēc izskata tā vairs nav ierastā Līvānu māja. Un tas ir galvenais. Vadošais konstruktors Aleksandrs Kruks un viņa komanda strādājuši godam. Jaunā tipa mājas kopējā platība — 169,2 kvadrātmetri (6 istabas), griestu augstums — 2,7 metri (parasti — 2,4 metri). Pagaidām esam izgatavojuši 6 tādas mājas. Ceru, ka tās nebūs pēdējās.

— Lai jums veicas! Taču gribu uzdot vēl vienu ne visai patīkamu jautājumu. Jūs, droši vien, esat lasījis publikācijās laikrakstā «Elpa» (tās bija pārpublicētas arī «Novadniekā»), kurās izdarīts viennozīmīgs secinājums: Līvānu mājas to lemtinleku veselībai ir kaitīgas. Kā jūs varat to komentēt?

— Strīdēties nesāksu. Labāk pastāstīšu, ko darām, lai samazinātu paneļu toksiskumu. Vienreiz rūpnīcā un divreiz objektos konstrukcijas apstrādājam ar sastāviem «Formaktīv» un «Formosorbs». Bez tam koksnes skaidu plātņu ceļā uzstādīta iekārta sastāva «RAF» uzklāšanai (tas absorbē formaldehīdu). Ja līdz apstrādei ar «RAF» vienā kubikmetrā formaldehīda koncentrācija bija 0,09 — 0,15 mg, tad pēc apstrādes tā samazinās līdz 0,08 — 0,11 mg. Cita starpā — Eiropas standarts ir 0,12 mg. Bet arī tas vēl nav viss. Domājam par to, lai skaidrās ievadītu lignosulfātu, kas dos iespēju samazināt formaldehīda koncentrāciju līdz 0,05 — 0,07 mg. Turklāt — ceļā, bet konstrukcijas, kā jau minēju, vēl tiek apstrādātas ar attiecīgiem sastāviem arī objektos.

Esmu pārliecināts, ka drīz mums izdosies formaldehīda koncentrāciju samazināt līdz 0,03 mg. Salīdzinājumam minēšu dažus skaitļus. Viszemākā formaldehīda koncentrācija pasaulē reģistrēta Čehoslovākijā — 0,06 mg. Rietumeiropā tā ir vidēji 0,12 mg.

ASV — 0,16 mg. Bet Rietumu žurnālisti nezina kāpēc to neuzskata par sensāciju.

— Iespējams, rajona avīzē pamanījāt arī informāciju par to, ka Preļus un Līvānus apmeklēja starprepublikāniskās asociācijas «Tauma» vadītāji. Viņu leteiktās ārējās sienas un starpsienas no taumalīta ir sava veida alternatīva jūsu koksnes skaidu plātņem. Vai jūs nebaidā perspektīva palikt bez darba?

— Nebaida. Es jau pabiju Ludzā, redzeju, kāds tas taumalīts izskatās. Uzskatu, ka tā ir perspektīva lieta. Tāpēc negribu krist resoriskās ambīcijās, bet gan, gluži otrādi, domāju ar «Taumu» sadarboties. Esmu gatavs uz šādu variantu: sākumam 50 kopīgas mājas, 15 — «Taumai» ar mūsu komplektojošajam detaļām, 35 — mums ar sienām no taumalīta. Tikai viens gan jāņem vērā: kā liecina aprēķini, tāda māja kļūs par 3 — 5 tūkstošiem rubļu dārgāka (cita vidū — rūpnīcā mājas komplekts maksā 12 — 19 tūkstošus rubļu, ar «atslēgām» — 26 — 50 tūkstošus).

Bez tam redzu vēl vienu variantu «Taumas» tehnoloģijas izmantošanai. Patlaban zāgskaidas pārdodam gandrīz par vēlti. Ja tām pievienotu ģipsu un cementu, iegūtu gan rūpnīca, gan pasūtītājs. Pirmām kārtām — jaunsaimnieki.

— Liekas, esam pleskārušies uzņēmuma tālākas attīstības programmai...

— Tai ir trīs galvenie virzieni. Pirmais — galdniecības ceļa (to dēvē arī par melno sagatavju ceļu) nodošana ekspluatācijā. Tas dos iespēju nodrošināt pašiem sevi ar saviem galdniecības izstrādājumiem. Patlaban ražošanā tā ir tā dēvētā šaurā vieta, jo sākotnējā iecere — saņemt galdniecības izstrādājumus no ārienes — sevi neattaisno. Bez tam pēc ceļa nodošanas par 30 procentiem uzlabosies koksnes izlietošana. Tādu iespēju radīs itāļu automātiskā tehnoloģiskā līnija, kuras apkalpošanai nepieciešams neliels personāls. Nesen rūpnīcā apmeklēja koksnes apstrādes speciālisti no Zviedrijas un visai atzinīgi novērtēja mūsu topošo bāzi. Viņi ierosināja sadarboties. Būtu neprāts, no šādas sadarbības atteikties. Tikai viena nelaime — Līvānu PMK nekādi nespēj jaunā ceļā ēkai uzlikt jumtu.

Otrs virziens — siltumizolācijai izmantot no makulatūras izgatavoto ekovati (keramzītu līdzīgas lodītes), ko plaši lieto Somijā, Kanādā, ASV. Jau noslēgts līgums par dokumentācijas izstrādi. Bez tam esam iecerējuši aizstāvēt autoritātes šī materiāla ražošanai. Nav izslēgta arī iespēja nodibināt kopīgu Sveices — Latvijas uzņēmumu.

Trešais virziens — plānotam sākt ražot Heformāta koksnes skaidu plātņus (2,65

x12 metri). Tas uzlabos mūsu māju kvalitāti. Vajadzēs rekonstruēt koksnes skaidu plātņu ceļu. Rekonstrukciju ceram uzsākt nākamajā gadā.

— Tātad — nākotnes perspektīvas ir gaišas un jaukas... Un tomēr. Mēs stāvam, var teikt, uz tirgus ekonomikas sliekšņa. Bet ar to neļoko. Iespējams, arī jūsu uzņēmums nokļūs sarežģītā situācijā. Kaut vai materiāli tehniskās apgādes ziņā.

— Jums taisnība. Republikas Lauksaimniecības ministrija no ielānotajām 1100 mājām ar materiāliem sola nodrošināt tikai 900. Izeju redzu vienu — dibināt ciešākus kontaktus ar ārzemju firmām. Bez tam ceram noslēgt līgumus ar komplektošanas pārvaldi, specializēto PMK un autotransporta uzņēmumu uz principiāli jauniem noteikumiem. Proti — katrs atbild par sevi, un, ja līgums nav izpildīts, vainīgajam jāmaksā par radītajiem zaudējumiem. Godīgi sakot, līdz galam vēl neesmu paspējis iedzīlināties visos ekonomiskajos likoļos, taču «kaut ko» tomēr jau atradu. Un šinī ziņā trests izskatās nebūt ne labākajā veidā.

Akūts jautājums ir iekārta atjaunināšana. Atradām speciālistus, kuri apņēmās atjaunot mezglus un agregātus. Lielas cerības saistām ar valdības lēmumu par būvindustrijas uzņēmumu produkcijas cenām, kuru izmaiņšana nodrošinās augstu ražošanas rentabilitāti, dos iespēju iegūt papildus peļņu (apmēram 2 miljonus rubļu gadā), kuru varēs izmantot darba algas paaugstināšanai, ražošanas modernizēšanai. Starp citu, patī lētākā mūsu mājai līdzīga ēka VFR maksā 79 tūkstošus dolāru.

Iespējams, mājas realizēs arī par līgumcenām. Tas dos iespēju papildus iegādāties mehānismus, iekārtas, ēdināšanas punktus.

— Vai rūpnīcas direktors var garantēt, ka ekonomiskie streiki uzņēmumā vairs nenotiks?

— Ceru, ka nenotiks. Esmu apmierināts ar māju būves ceļa jauno priekšnieku Anatoliju Krasņakovu. Mēneša laikā viņš paveica to, kas citam būtu pa spēkam tikai gadā laikā. Katrā gadījumā tagad vairs nav kauns vest uz ceļu viesus.

Bet vispār manš viedoklis ir šāds: cilvēkam kārtīgi jāmaksā, jo pēc savas dabas cilvēks grib labi strādāt. Ne jau viņa vaina, ka pastāvošā sistēma nespēj nodrošināt normālus darba apstākļus. Tātad šī sistēma jāsalauž, jo nekādi kompromisi ar to nav iespējami.

— Lai gan saka — lauzt vieglāk nekā celt, vienlīga panākumus jums un jūsu kolektīvam!

Iraida KOROLOVA

Novadnieks - 1990 - 16. okt.